

Asia: VN/1660/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus) - ruotsinkielinen käännös lisätty

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

MTK kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa. MTK toteaa asiasta seuraavaa:

Yleiset kommentit:

Perustelumuistion luonnoksen mukaan maisema-alueista, luontopaneelista, tietohallinnosta ja ekologisesta kompensatiosta säädetään tarkemmin erillisissä asetuksissa. MTK toteaa, että maisema-alueita koskeva, oletettavasti varsin suppea tarkentava sääntely olisi voitu sijoittaa myös nyt lausuntokierroksella olevaan yleiseen luonnonsuojeluasetukseen erillisten asetusten lukumäärän vähentämiseksi.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että asetusluonnokseen ei sisälly nykyisen luonnonsuojeluasetuksen 1 §:n kaltaista säännöstä, joka koskee viranomaisten yhteistyötä. MTK toteaa, että ympäristöviranomaisten sekä maa- ja metsätalousviranomaisten sujuva yhteistyö on välttämätön edellytys luonnon monimuotoisuuden hyväksyttävälle ja tuloksekkaalle edistämiselle sekä uusiutuvien luonnonvarojen käytön kokonaiskestävyyden varmistamiselle. MTK huomauttaa, että vaikka asiasta ei jatkossa säädettäisi luonnonsuojeluasetuksessa, yhteistyön on kuitenkin oltava kiinteä osa käytännön toimintaa sekä toimeenpanon että strategisten linjausten tasolla.

Viranomaisten yhteistyöhön liittyen MTK kiinnittää huomiota myös siihen, että asetusluonnokseen ei sisälly nykyisen luonnonsuojeluasetuksen 12 §:n kaltaista säännöstä, joka koskee ELY-keskuksen ja Suomen metsäkeskuksen yhteistyötä. Vaikka asiasta ei jatkossa säädettäisi luonnonsuojeluasetuksessa, MTK pitää tärkeänä, että, viranomaiset tekevät tarvittaessa yhteistyötä niissä tilanteissa, joissa on kyse metsäisten suojeltujen luontotyyppien rajauspäätöksistä.

Pykäläkohtaiset kommentit:

3 § Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen

MTK:lle on epäselvää, mitä lisäarvoa asetusluonnoksen 3 § toisi seurantaan koskevaan sääntelyyn, joka luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä sijoitettiin luonnonsuojelulain 18 §:än. MTK pitää erikoisena sitä, että asetusluonnoksen pykälä koskisi enemmän luonnonsuojelun tietojärjestelmää kuin varsinaista seurannan järjestämistä ja siihen liittyviä viranomaisen tehtäviä. MTK huomauttaa, että ehdotettu sääntely ei siten välttämättä edes kuulu luonnonsuojelulain 18.5 §:n mukaisen asetuksenantovaltuuden piiriin. Kun pykälän sisältöä ei ole myöskään selostettu perustelumuioston luonnoksessa lainkaan, MTK ehdottaa pykälän poistamista kokonaan.

5 § Suojellut luontotyypit

MTK toteaa luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä korostaneensa, että suojeltujen luontotyyppien ja niiden ominaisuuksien määrittelyn tulee olla tarkkaa. Tämä on tärkeää, jotta suojelu kohdentuu oikein eli on ekologisesti vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Myös rajauspäästösten tekeminen sekä lainsäädännön ennakoitavuus ja yhdenvertainen soveltaminen edellyttävät mahdollisimman tarkkoja määrittelyjä. Pitää olla selvää, mitkä kohteet voidaan rajata ja mitkä ei. Luontotyyppien suojelussa on kyse omaisuudensuojan rajoituksesta, jonka sallittavuus edellyttää muun ohella täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen täyttymistä. Tilanne ei ole maanomistajan oikeuksien kannalta tyydyttävä, jos viranomainen tulkinnallisten epäselvyyksien vuoksi kohtelee vastaavia kohteita eri tavoin. Kun lisäksi otetaan huomioon, että luonnonsuojelulain luontotyyppilistalla on tai voi olla merkitystä myös muuhun kuin rajauspäästöksiin (esimerkiksi maankäytön suunnitteluun), täsmällisen määrittelyn tarve korostuu entisestään.

Suojeltujen luontotyyppien ominaisuuksiin liittyen MTK muistuttaa yleisesti, että luonnonsuojelulain 64.1 §:n mukaan ELY-keskus voi päättää suojella nimenomaan luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän. MTK nosti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä esiin huolen rajauskäytäntöjen muuttamista koskeviin hallituksen esityksen perusteluihin liittyen. Perustelujen mukaan luontotyyppien esiintymien määrittelyä ja rajauskäytäntöä olisi tarpeen tarkistaa kattamaan riittävän laaja-alainen ekologinen kokonaisuus, jossa myös mahdollisesti luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppin välittömästä lähiympäristöstä otettaisiin huomioon. Tähän samaan viitataan myös asetusluonnoksen perustelumuioston luonnoksessa, sillä sen mukaan määrittelyillä tavoiteltaisiin toiminnallisia ekologisia kokonaisuuksia, joissa esiintymään rajattaisiin myös luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppin välittömästä lähiympäristöstä. MTK pitää aiemmassa kannassaan todeten, että ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan vain potentiaalia sisältäviä kohteita ei pidä sisällyttää rajaukseen. Kun luontotyyppien suojelua koskeva rajauspäästö voidaan jatkossakin tehdä vastoin maanomistajan tahtoa, hyväksyttävänä ei voi pitää mitään muuta kuin sitä, että rajausperusteet on lainsäädännössä

täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty ja että maanomistajan käyttövapauten puututaan vain välttämättömän verran. Viranomaiselle ei tule jäädä sellaista harkintavaltaa, jossa pakottaviin elementteihin kytkettäisiin mahdollisuus tehdä maanomistajan määräysvaltaa merkittävästi rajoittavia päätöksiä esimerkiksi kohteen luontoarvojen tulevaan kehitykseen liittyvien olettamusten perusteella tai ”varmuuden vuoksi”. MTK korostaa, että rajattavan kohteen on siis rajauspääöstä tehtäessä oltava koko alueeltaan luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava, minkä lisäksi sen on koko alueeltaan täytettävä tarkempi luontotyyppikohtainen määritelmä.

Asetusluonnoksen 5 § annettaisiin uuden luonnonsuojelulain 64.5 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla. Kyseisen lainkohdan mukaan asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojeltujen luontotyyppien määrittelyperusteista. MTK kiinnittää huomiota siihen, että perustelumuiiston luonnoksessa on selostettu luontotyyppin ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. MTK kehottaa harkitsemaan, onko heikentäviä toimenpiteitä koskevien linjausten tekeminen perustelumuiiston luonnoksessa asianmukaista asetuksenantovaltuus huomioiden. Sama huomio koskee myös yksittäisten luontotyyppien tekstejä, joissa selostetaan luontotyyppien ominaispiirteiden ohella vaihtelevin tavoin sitä, millaisella ulottuvuudella rajauspääös voitaisiin mahdollisesti tehdä.

MTK pitää tarpeellisena, että asetusluonnosta ja perustelumuiiston luonnosta muutetaan edellä todetun mukaisesti.

6 § Tiukasti suojellut luontotyypit

MTK muistuttaa, että perustuslakivaliokunta kiinnitti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä antamassaan lausunnossa sääntelyn ennakoitavuuden kannalta huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet kiinteistönomistajilla on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät omistamillaan alueilla. Valiokunta piti tärkeänä, että erityistä huomiota kiinnitetään tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristövaliokunta totesi puolestaan perustuslakivaliokunnan esiin tuomiin seikkoihin nojautuen mietinnössään, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida näiden sijainneista asian selvitettyään. Rannikon avoimien dyynien tunnistamista ympäristövaliokunta ei pitänyt haasteellisena.

Perustelumuiiston mukaan tarkka määrittely toteuttaisi sitä vaatimusta, että maanomistajalla on mahdollisuus tunnistaa tiukasti suojellut luontotyypit. MTK huomauttaa, että vaikka luontotyyppin tarkka määrittely lainsäädännössä on tarpeellista ja suoraan lakiin perustuva suojelu korostaa tarvetta entisestään (ks. myös edellä 5 §:n yhteydessä lausuttu), se ei kuitenkaan välttämättä auta maanomistajaa tunnistamaan tiettyä aluetta tiukasti suojelluksi luontotyyppiksi. Tämä johtuu siitä, että käytännössä tunnistaminen edellyttää esimerkiksi lajiston tuntemusta. Näin ollen MTK

edellyttää, että ympäristövaliokunnan kannan mukaisesti maanomistajaa informoidaan hänen omistamallaan alueella olevasta suojellun luontotyyppin esiintymästä. MTK täsmentää, että informoinnin on syytä koskea molempia tiukasti suojeltuja luontotyyppisiä.

MTK suhtautuu myönteisesti siihen, että perustelumuistion luonnoksen mukaan ympäristöministeriö antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ohjekirjeen tiukasti suojeltujen luontotyyppien tunnistamisesta ja maanomistajien tiedottamisesta. MTK huomauttaa, että informoinnin mahdollisesti edellyttämä luontotyyppien esiintymisen inventointi on tehtävä viipymättä, ja siihen on varattava tarvittavat resurssit. MTK toteaa olevansa huolissaan siitä, ehditäänkö informointia tekemään ennen uuden lain voimaantuloa tai heti sen voimaantulon yhteydessä.

MTK huomauttaa, että asetusluonnokseen sisältyvä serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden määritelmä ei vaikuta pelkästään tarkentavan laissa olevaa määritelmää, vaan myös laajentavan sitä. Laista ja sen perusteluista poiketen asetusluonnoksen mukaan luontotyyppiin kuuluisivat myös louhintakäytöstä poistetut vuolukivi- ja talkkilouhokset, joilla esiintyy serpentiinilajistoa. MTK katsoo, että määritelmän laajentaminen asetuksen kautta ei ole hyväksyttävää. Näin ollen MTK ehdottaa laajennusta merkitsevien kohtien poistamista.

Molempien tiukasti suojeltujen luontotyyppien osalta asetusluonnoksessa viitataan siihen, että suojelun piirissä olevaan alueeseen voisi kuulua myös muuttuneita osia, joilla tarvittaisiin ennallistamis- ja hoitotoimia. MTK on edellä 5 §:n yhteydessä lausunut, että ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan vain potentiaalia sisältäviä kohteita ei pidä sisällyttää suojeltujen luontotyyppien rajaukseen, ja sama linjaus soveltuu MTK:n mielestä myös tiukasti suojeltujen luontotyyppien yhteyteen. Kun tiukasti suojeltujen luontotyyppien osalta suojelu perustuu suoraan lakiin, on oltava yksiselitteisen selvää, mikä alue on suojeltu. Ominaispiirteiltään muuttuneiden alueiden huomiointi heikentäisi yksiselitteisyyttä, joten MTK pitää tarpeellisena, että asetusluonnosta ja perustelumuistion luonnosta tältä osin muutetaan.

10 § Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävät eliölajit

MTK ehdottaa, että selvyden vuoksi pykälätekstiin lisättäisiin maininta siitä, että liitteessä luetellaan nimenomaan Suomessa esiintyvät lajit.

12 § Luonnonsuojelun alueiden hankinta

MTK pitää asetusluonnoksen 12 §:ä ristiriitaisena suhteessa siihen, mitä uuden luonnonsuojelulain 108 §:ssä säädetään. Uuden luonnonsuojelulain 108.1 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan

hankintaan liittyvät tehtävät. Sen sijaan asetusluonnoksen 12.1 §:n mukaan ympäristöministeriö päättäisi luonnonsuojelutarkoituksiin käytettävien alueiden hankkimisesta valtiolle. MTK pitää välttämättömänä, että ehdotettua sääntelyä harkitaan uudelleen ja että siihen tehdään tarvittavat muutokset. MTK korostaa, että viranomaisten toimivaltaan ja viranomaisten tehtäviin liittyvien asioiden on oltava yksiselitteisen selviä.

Asikainen Anna-Rosa
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.